

TANITÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó elején.

Előfizetési ára:

Fél évre 1 frt.

Egész évre 2 frt.

Egy oldal hirdetés . . 5 frt.

Julius.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények e cím alatt küldendők: "Tanítóbarát szerkesztőségének Budapest, I. Lovasut 4. sz." Kéziratokat nem adunk vissza.

Alapítsunk az elaggott néptanítók számára országos nyugalomházat.

A mult számban közzétett eszme, miként a hozzám érkezett levelekből meggyőződtem, élénk érdeklődéssel találkozott az ország minden részében.

Sokan óhajtották hogy fejteném ki bővebben néze-teimet, különösen a berendezést illetőleg.

A részletességig nem bocsátkozom, de azt nem tartom fölöslegesnek megemlíteni, hogy az országos nyugalomház eszméjét a jövő őszszel megnyíló Mária Dorothea intézet mintájára össze lehetne kapcsolni egy humánus intézménnyel.

Régi bajunk ugyanis, hogy a nyarankint feljövő beteg néptanítók nem részesülnek a fővárosban semmi kedvezményben, nem kapnak olcsó szállást és ételmezést és e miatt sokan vissza is tartják magukat az eljövettől. Ezek számára kell az országos nyugalomházban olcsó lakást és ételmezést biztosítani, sőt a szegényebbeket ingyen ellátni.

Továbbá az átutazó néptanítók megszállási helyét is képezhetné ez a ház. Kollegákra, otthonra találna itt a vidéki néptanító.

Az itt nyugalmazott tanítóknak pedig a szokásos háló-, étkező- és társalgótermen kívül olvasótermet kellene nyitni és paedagógiai könyvtárt berendezni számukra.

A fiatalabb tagok, kik nem öregség, hanem valami baleset folytán kerülnek a nyugalomházba, bizonynyal

elvallalják, hogy ezen könyvtár segítségével a vidéken levő kartársaknak a hozzájuk intézett levélbeli megkeresésére, a paedagógiai kérdésekre kimerítő választ adnak.

Meg kell itt említenünk az „Egyetértés“ című napilapot, melynek tanügyi rovatában rövid megjegyzéssel volt kísérve az orsz. nyugalomházzal szoló indítvány.

Ezen megjegyzés így hangzott :

„Azt hiszszük, egyelőre elég volna a honmentő eszmékből. Erősítsük inkább a fennálló, de még mindig nem elég erős intézményeket : Eötvös-alapot, árvaházat, és tanítónők menedékházát.“

Mi igen tiszteljük rovatvezető urnak tudományát, de ilyen megjegyzést tőle, mint komoly paedagógustól nem vártunk volna. Az Eötvös-alap és az árvaház vagyoni alapja annyira már biztosítja e két intézmény főállását, hogy az országos nyugalomház eszméjét fölvetni nem fölösleges ; mire megvalósulhat ugyis évekbe kerül, addig pedig az árvaház és Eötvös-alap megerősödhetik ; a tanítónők menedékháza bir annyi vagyoni alappal, hogy novemberben már megnyithatják. Az a megjegyzése pedig, hogy elég a honmentő eszmékből, ha élcz akar lenni, roppant erőltetett és éretlen, ha pedig komolyság, ugy rovatvezető ur hazafiságáról nem a legjobb bizonyítvány, mert minden eszme, a mely a haza javát célozza, megbecsülendő s miként Pellico Silvio mondja : „a jó hazafi tehetsége szerint megtesz mindent, a mi hazája javát előmozdithatja.“ Különben igen jól ismerjük az Egyetértés szabadkőmives szellemét, és azt is jól tudjuk, honnan fúj a szél, dehát nagyon szegény ember az, a ki a haza javát célzó eszméket személyes érdekek alá tapossa.

Ziegler Géza.

Tanügyi nyomoruságok Tolnamegyében.

Nem lehet közönyös reánk nézve, hogy a tanítók, kiktől nagy részben hazánk szellemi és anyagi jóléte függ, kik tehát nagy feladatok megoldására vannak hivatva, megfelelő díjazásban részesülje-

nek. Mert hogy feleljen meg egy tanító hivatásának, hogy munkálkodjék nyugodt kedéllyel, ha szüntelen nyomasztó anyagi gondokkal kell küzdenie. A népokt. törvény 142. §-a 300 frtnyi minimumban állapítja meg a néptanító fizetését. Ezen összeg, kivált a mai viszonyok mellett, teljesen elégtelen. Pedig Tolnamegyében jelenleg 26 olyan tanító van, kinek fizetése a törvényes minimumot sem éri el. A miszlai r. kath. tanító évi fizetése 282 frt. A kajdacsai katolikusé 283 frt, a szálkai keleti görögé 277 frt, a fűrgedi katolikusé 267 frt, a simontornyai reformátusé 265 frt, a bölskei izraelitáé 250 frt, az uzdi ágostaié 246 frt, a dunaföldvári ágostaié 239 frt, a medinai kel. görögé 220 frt, a hógyészi orthodox izraelitáé 200 frt, a dunaföldvári reformátusé 195 frt, a némedii katolikusé 175 frt, a gráboczi kel. görögé 140 frt, a borjádi reformátusé 125 frt, a palatinczai katolikus tanító évi 96 frt forintnyi díjazásban részesül, az alsó- és felső-leperdi, alsó-péli, kondai, mászlonyi, medgyesi, nosztányi, ó-dalmandi és túskei pusztai és iskolai tanítók fizetése 200—300 forint közt váltakozik. Ezekon kívül 25 olyan tanító van a megyében, kiknek fizetése csak kevésse több a törvényes minimumnál és kevesebb 400 frtnál. Itt tehát szintén a törvényhozás útján kell mielőbb segíteni, és a tanítók fizetését legalább évi 400 frtnyi minimumra szabni. A tanítótól képesítettség tekintetében évről-évre, az igényekhez mértén joggal, többet kívánunk, adjuk meg tehát neki a fokozott kvalifikációnak megfelelő fizetést is, a mikor nem lesz kénytelen, állásával gyakran össze nem egyeztethető mellékkereset után nézni, és akkor tekintélyével együtt, mire népünknel nagy szüksége van, a tanítás eredményét is fokozhatja.

Nagy baj az is, hogy sok helyen a tanítók csekély fizetésüket sem kapják meg rendesen, gyakran pedig annak egy részét el is veszítik. Nem egy tanító van a megyében, ki kénytelen házról-házra járni és járulékait személyesen beszédni. Sok helyen ilyenkor fenyegetéseknek van kitéve és üres kézzel kell távoznia. Vannak továbbá községek, melyekben a tanítók hátralékos járulékai még a hatóság közbejöttével sem hajthatók be, az illető szülők szegénysége miatt. Ezeknek járulékával tehát csorbul a szegény tanító fizetése. Másutt a legrendetlenebbül, csak hónapok mulva jut a tanító fizetéséhez. Addig nyomorogni kénytelen. Hogy ily viszás állapotok elkedvetlenítik a tanítót és hátráltatják a sikeres tanítást, az természetes. De sok helyen e tekintetben is a községi előljárókat terheli a vád, kik a tanítónak, jogos igényeinek érvényesítésére, nem akarnak segédkezet nyújtani, és bevárják, míg a szolgabíró

őket arra kényszeríti, vagy ellenök a fegyelmi vizsgálat elrendeltetik. Az előző pontokban érintett hiányokhoz még azon lényeges is járul, hogy a már meglevő iskoláinknak nagy része építkezés, a tantermek elhelyezése, felszerelése tekintetében igen hiányos, sőt közegészségi szempontból is alapos kifogás alá esik.

Mint az alább felsorolt példákban látható, sok olyan iskola van a megye területén, mely miután nemesak az iskolába járó tanulóknak szellemi, hanem testi fejlődését és épségét is nagy mértékben akadályozza, ily állapotban tovább nem tartható. A következő adatok minden kétséget kizárnak, miután a legújabb tanfelügyelői és tiszti főorvosi látogatások alkalmából észleltekre támaszkodnak. De beszéljenek a tények, melyek eddig nem kevesebb mint a következő 45 iskolában konstatáltak:

1. B e l e c s k a, ág. hitv. iskola tanterme alacsony, sötét, talaja földes, ablakai kicsinyek.
- 2 B i k á c s, ág. hitv., a világosság a gyermekeket minden oldalról éri és rontja látásukat.
3. B o n y h á d, az orthodox iskolák kivétel nélkül piszkosak s főképen a thalud tanulók iskolája példátlan büzhödt levegőjü.
4. C s i b r á k, r. kath. az egyik tanterem alacsony, sötét.
5. C z i k ó, r. k., fűtőanyag hiánya miatt a gyermekek fáznak, a fűtőanyag kiszolgáltatását a kegyur állítólag megtagadta.
6. D i ó s b e r é n y, r. kath. iskolaház nedves és szűk. A világosság a segédtanító szobáján át jut a tanterembe.
7. D ö b r ö k ö z, r. kath. az egyik osztály annyira túltömött, hogy a gyermekek állni vagy a földön ülni kénytelenek, a másik tanteremben a világosság hátba éri a gyermekeket.
8. D ö b r ö k ö z, izrael., a tanterem szűk, alacsony, nedves, büzhödt szagú és sötét.
9. D u n a f ö l d v á r, izrael., a tanterem egy piszkos büzhödt levegőjü, szűk lyukból áll.
10. F e l s ő - I r e g h, izrael, a tanterem talaja, fala igen nedves.
11. F e l s ő - N y é k, r. kath. a tanterem szűk, sötét, czélszerűtlen és rozszant padok, rossz fűtőhely miatt füst.
12. G e r j e n, r. k. az iskolaház piszkos, szintugy a tanterem.
13. G y ö n k, ref. német iskolában a világosság a gyermekeket hátulról éri, padok rosszak.
14. G y ö r e, ág. ev. iskolában rossz ajtó, ablak mellett a gyermekek összetömve egy hosszú asztal mellett lócán ülnek, tanterem alacsony, sötét.
- 15 Györköny, ág. hitv. túltömöttség, sötét, piszkos tantermek.
16. K o c s o l a, r. kath. szűk tanszobák, undorító piszkos udvar.
17. K ó n y i, r. kath. tantermek túltömöttek, undorító ürhely.
18. M a d o c s a, reform., a 2 tanterem annyira zsufolt, hogy a gyermekek egy részének állni vagy a földön ülni kell. A tantermek évek óta nem tisztítat-

tak, meszeltettek, az egész egy pizok. 19. M á z a, r, kath. a tanterem sötét, a talaj gödrökkel váltakozó téglával van kirakva, a padok eltöredeztettek, a tanterem egyuttal imaházul is használtatik. 20. M e d i n a, ref. a tanterem a lelkész butorainak elhelyezésére használtatott, miért is a tanítás nov. 23-ig szünetelt! 22—23 Miszla. r. kath. és ág. hitv., a tantermek szükek, nedvesek, alacsonyok, sötétek. Új építkezés multhatlanul szükséges. 24. M o r á g y, ref. a tantermek annyira szükek, hogy a gyermekek, a padokba összezusfolva, ferdén kénytelenek, ülni, az egyik osztályban taneszközök egyáltalában nincsenek. Új tanterem építése elkerülhetetlen.

És így van ez több-kevesebb változással még 20 községben.

Matavovszky Béla.

A babonáról.

Közhasznu, erkölcsös olvasmány a magyar nép és a serdültebb ifjuság számára.
Irta Sirisaka Andor pécsi tanító.

Bizonyos öröm fog el mindig, ha néptanító keze alól látok kijönni valami irodalmi munkát; kétszeres örömet érzek most, midőn egy pécsi néptanítóinak kitűnő művét olvashatom.

Nem olyan összekuszált, futtában készült munka ez, mint a minők most kerülnek a könyvpiacra, hanem hosszú tanulmányok és vizsgálódások alapján összeirt mű, mely könnyen folyó nyelvezete és találó megjegyzései miatt megérdemli, hogy az értelmesebb felnőttek is elolvassák.

A munka népies irányu és vallásos szellemben van írva.

A babonáról jelentek már meg művek (Varga Jánostól, Kármán Józseftől, és dr. Simar Teophiltól), de ezek közül a két első a babona mellett a vallásnak is neki ront, az utolsó pedig vallásbölcészeti szempontból foglalkozik a babonával.

Tehát egyik sem való a nép kezébe.

Sirisaka könyvét bátran adhatjuk a népnek. Kötelessége is minden népkönyvtárnak beszerezni.

Meg vagyunk győződve arról, hogy a nép között idővel nagyon el fog terjedni, kivált ha a népbarátok magukra vállalják terjesztését,

Különösen ajánlható a népies irodalomnak e kitűnő terméke vizsgálati ajándécul. Terjesztését megkönnyíti az, hogy vallásos, de nem felekezeti szellemben van írva.

Ez mindenesetre nagy tapintatosság volt a szerzőtől.

A könyv végén a következő szavakat intézi a néptanítókhoz :

A tanítók nevelésügyi szempontból jegyezzék meg az alábbi sorok tartalmát.

Az iskolába járó gyermek már egész tömegét viszi oda a babonás nézeteknek. Ezeknek nyilvánulására azonban az iskolában kevés alkalom lévén, a tanító nem ismerheti azokat mind. De azért küzdenie kell a lappangó ellenség ellen.

A nép között elterjedt, ismertebb babonákat minden jó tanítónak ismernie kell, hogy azok ellen az iskolából megindíthassa a harcot. Általános kifakadások és elítélések mit sem érnek. Csak esetenként, alkalmyszerűleg lehet és kell sikeresen meggyőzni a növendékeket s a félnőtteket is — egyes babonák képtelen voltáról.

Általában véve már az értelmes tanítás, s az ismeretek terjesztése és a gondolkodásra vezérlés által sok babonás hitet tönkre tesz a tanító, de különösen a természettudományok nyujtanak erre sok alkalmat.

A természettudományokkal való foglalkozás az Isten mindenhatóságának és bölcsességének legkétségtelenebb bizonyítékait nyujtja s ez által a hitnek erősítésére szolgál ; másrészt a természeti lények, erők és tünemények tulajdonsága és okainak ismerése által megtanít mindennek józan, elfogadható, természetes okát kutatni és feltalálni. A természetrajz tanításánál a növények gyógyító, vagy mérges hatásainak ismertetésekor jó alkalom kínálkozik a kuruzsló bűbajoskodásait rejtélyességükből kivetkőztetni, valamint az állatokkal s különböző növényekkel s ásványokkal üzött számtalan babona oktalanságát lehet bebizonyítani. A természettani magyarázatok közben különösen sokféle babonának lehet véget vetni. A lidércz vagy bolygó tűz, a szivárvány, forgószél, harmat, jégeső, üstökös, csillaghullás, holdváltozatok stb. megmagyarázása közben az ezekhez fűzött babonákat mind fel kell hozni s egyenkint kimutatni a törvények okait és hatását s a rájuk vonatkozó babonák fonákságait. Az iskolai olvasókönyvek is sok anyagot nyujtanak, smi e célra eredményesen fölhasználható. Olyanféle irányu olvasmányok, mint Arany János „A bajusz“ című költeménye egyaránt ajánlhatók mind a nép, mind a serdültebb ifjuság kezébe, a babona oktalan és káros voltának bebizonyítására.

Szerény véleményem szerint a képzettebb tanítók tehetnének a babona kiirtásában is legtöbbet. Van egypár száz tollforgató ember a 22 ezer tanító között, akik minden egyébvel foglalkoznak hivatalos dolgukon kívül, mindenről irnak, cikkeznek, csak a babonáról nem. Már pedig, ha a tanító népnevelő is egyttal és nemcsak gyermekoktató, akkor kell, hogy nevének, címének meg is feleljen s ne csak bitorolja a „népnevelő“ szép titulust. A tanító ismeri legjobban a népet. A tanító jól tudja, hogy a romlatlan népben minden jóra megvan a hajlam, csak legyen, a ki elméjét a művelődés alá megmunkálja s megszabadítsa lelkét és kedélyét a merev elfogultságtól, a téves előítéletektől és egyéb százfajta burjántól, melyek szívében s eszében minden nemes helyet elfoglalva tartanak. A tanító tudhatja, hogy e burjánok közt legveszélyesebb gyom a babona. Beláthatja tehát a tanító, hogy minden szó és minden tett, mely a babona ellen emelkedik s azt kiirtani törekszik, határozottan jó szolgálatot teljesít a népnevelés s így a népművelődés érdekében.

Rajta tehát, akik hivatottabbak, képzettebbek, irjanak többet jobbat, okosabbat, mint csekélységem. Világosítsák föl a gyermeket, az ifjút s a felnőtt népet.

Minél többet munkálkodjunk, dolgozzunk s akkor lesz tekintélyünk. Mutassuk meg, hogy igazán néptanítók, népnevelők vagyunk. Olvassunk minél többször, minél többet minél nagyobb figyelemmel. Tanulmányozzuk a könyveket s a népet, hogy jó szolgálatot telessünk édes hazánknak, a társadalomnak, az emberiségnek. Ha valakinek van sok szabad ideje hivatalos dolgán kívül, úgy minden bizonynyal a tanítónak elég van. Szabad időnk egy részét tehát olvasással töltsük, hogy irhassunk. A ki nem olvas, az irni sem fog tudni.

Rajta! előre a tollal a népvilágosítása érdekében. Terjesszünk világosságot, ahol még sötétség vagy homály uralkodik; ahol pedig már világosság van, oda ne bocsássuk be a sötétséget.

Rajta! Előre a tollal a babona kiirtására.

Mutassuk meg a világnak, hogy valóban népnevelők vagyunk!

Sirisaka Andor könyve csinos kiállítású, 112 oldalra terjed és 50 krért a szerzőtől megrendelhető.

Agárdy Sándor.

Egy néptanító utolsó órája.

Öreg volt már, több nyolczvan évesnél.

Mindig várta a halált, de az sokáig elkerülte őt.

Egy napon igen gyengének érezte magát, végig dőlt az ágyon s azt mondta: meghalok.

Nem a lemondás, a félelem hangján ejté ki e szót, hanem azzal a nyugodtsággal, mely a sirontúli élettől jobbat vár.

És a mint ott feküdt, elterülve a szegényes ágyon, a nyugodni készülő nap beküldé sugarait az ablakon által és megaramyozá az ágyat, és fényes glóriát csinált az aggastyán ősz feje köré.

De ő nem vette ezt észre.

Emlékezete ott bolyongott a múltban: végig tekintett életén.

Egy sápadt rongyos fiut látott maga előtt, a ki sovároigma nézte más gyermekek játékát, de nem vehetett részt bennök, mert nagy büne volt: a szegénység.

Szülői iskolába adták a fiut, és ez tanult, kitünt társai közül, de szegény volt s e miatt az első padban nem ülhetett soha; oda urak gyermekei ültek, a kiknek szülői el-ellátogattak az iskolába.

Ekkor fogta át először a szívét egy keserü érzelem: az igazságtalanság érzete.

Fájdalom, ezt a nehéz érzetet egész életén át a szívéen kellett hordania.

Mikor tizenöt éves volt, a kolera-járvány szedte áldozatait, elvitte apját anyját egy napon.

A fiu szomoruan állt szüleinek sirhalma mellett.

Azon gondolkozott: mért nincs ő is egy ölnyivel alább a földben.

És ekkor cikázott át egy világos meleg sugár először a szívéen.
Ez a sugár a remény volt.

Hátha az Isten egy jobb sorsra tartotta fenn őt, hiszen megérdemelné.

Szüleinek volt egy kis viskójuk.

Eladta.

Az összes hagyatékért kapott kétszáz forintot.

És ekkor egy nagy sötét kérdőjel állott előtte.

Melyik pályának végére lehetne elérni addig, míg a kétszáz forint tart?

Töprengedett, gondolkozott, nappal nem volt nyugta, éjeit álmatlanul virrasztá át, de nem jött a kérdésre felelet.

Bolyongásai között egy nagy épületet pillantott meg.

Az a helybeli tanítóképzőintézet volt.

Az ifju örömmel kiáltott föl: megtaláltam!

Belépett.

Néhány év múlva letörülte homlokáról a tanulásban átvirrasztott éjek veritékét, és fellélegzett: hála neked Isten: ember vagyok.

De szenvedései nem értek véget.

„A tanító olyan lámpa mely minél inkább világít másoknak, annál inkább fogyasztja önmagát.“

Küzdött, nyomorgott és a megelégedést tanította növendékeinek.

Beszélt nekik a tudományról, hogy csak azzal lehet a világon megélni, a ki tanul az szerencsés lesz, és ő szegény volt, alig kapta meg a mindennapi kenyeret.

Egy községi előljáró megkinálta leánya kezével.

Annak a leánynak a keze tele volt arannyal.

De a szíve is tele volt — bünnel.

És a tanító visszautasította a leány kezét.

Ettől a naptól fogva a paraszt boszuállás legfurfangosabb és legaljasabb fegyverei ellen kellett küzdenie.

És ez a küzdelem megkeserítette azt a kevés kenyeret is a mit hivataláért kapott.

Csoda-e, hogy nem nősült meg, hogy nem akart nyomorult sorsához nőt kötni?

A népet folytonosan bujtogatták ellene, de nem árthattak neki, mert teljesíté kötelességét.

Azzal vigasztalta magát, hogy van törvény, vannak törvényes főbbvalók, a kik oltalmára lesznek a néptanítónak; küzdeni, fáradni mindenkinek kell, hiszen majd gondoskodnak róla, ha az aggkor gyengeségei pihenésre készítik.

Csalódott.

A törvény hiányos, a törvényes főbbvalók pedig nem oltalmazzák a néptanítót, hanem béketűrését alázatosságát teszik próbára.

Mindazáltal megadta magát sorsának, és most nyolczvan év nyomoruságát átélve, elhagyatottan, gyámolító nélkül fekszik ott szegényes ágyán.

Szemeiben végtelen szomorúság ül, arczán a halál érzete sápadoz, nagy ezüstös fehér szakála elterül mellén.

És midőn a halál már lezárni készül a fáradt szempillákat, midőn már meglással a vigasztalan szívnek dobogása, künn az ablak alatt egy ének zendül meg, férfi és gyermek hangok egyvelege.

A haldokló még egyszer felnyitja szemeit és ajkai ezt rebegik :
„Tanítványaim. Névnapom van.“

És szívének utolsó csepp vére arczába szökik, ajkait boldog mosoly játsza körül, szemeit egy hálás tekintet emeli ég felé.

A tanítványok belépnek. Kezökben koszoruk és virágok vannak, hogy földszítsék vele a jó tanító szobáját.

Derék fiuk! tegyétek a koszorut és a virágokat a halottra!

Gárdonyi.

Hogyan értékesítsük gyümölcsjeinket ?

Ugy látszik, hogy az idén néhol a szokottnál jobb gyümölcstermelés lesz. Azért tehát úgy hiszem, nem lesz fölösleges, ha e tárgyra vonatkozólag egyetmást elmondok.

Magától értetődik, hogy a gyümölcs legjobb értékesítési módja minden esetre az marad, ha azt nyers állapotában adjuk el, főképp, ha leszedésénél a kellő gondot használtuk, azt egyenkint és törődés nélkül szedtük le és a szépét az aljától külön választottuk, mert a kiválasztás a gyümölcs értékét rendkívül emeli. — Nagyon helyesen cselekszünk, ha a gyümölcs szebb részét télre, szellős helyen szalmára rakjuk, később pedig, a fagy ellen, száraz szalma vagy szénával betakarjuk, mert ez által értéke jelentékenyen emelkedik : vagy ha azt szépen tisztára, meghámozván, karikákra szeleteljük és megszaljuk, mert ez kitünő és igen egészséges eledel, de értékes

kereskedési cikket is képezhet; azonban az eddiginél, különösen több gondot kell fordítanunk a gyümölcsstermés azon részére, mely vagy éretlenül hull le, vagy bármi oknál fogva nem igen alkalmas arra, hogy azt nyers állapotban eladni vagy megaszalni lehetne.

És e tekintetben mindenek előtt tudnunk kell, hogy az éretlen gyümölcsben a savanyon kívül még igen sok keményítő is van, mely azon arányban, a mint a gyümölcs éréséhez közeledik, mind inkább fogy, a gyümölcs cukortartalma pedig növekszik, azaz a gyümölcs keményítő tartalma átváltozik cukorrá, mely átalakulást mi érésnek nevezünk.

Már most tudva ezt, magától értetődik, hogy ha mi az éretlen gyümölcsöt összezuzzuk, ehez a sör vagy pálinkafőzők módjára, egy kevés maláta levét adunk és az egészet egy órán át, 50 R. hőfok mellett melegítjük. Ezen idő alatt, a malátalé a gyümölcs keményítő tartalmát cukorrá változtatja át, melyet azután kisajtolván, ha a nyert folyadékhoz egy kevés élesztőt teszünk, és az egészet erjedni engedjük, a megerjedt folyadékból vagy gyümölcsbort nyerhetünk, ha azt lehuzzuk és úgy kezeljük, mint a bort; vagy pálinkát, ha azt megfelelő edényben lepároljuk: vagy ecetet, ha az egészet megsavanyodni engedjük.

Liebig szerint legtöbb keményítő az éretlen alma és körtében van, melyet megfelelő eljárás mellett, keményítő-készítésre is föl lehet használni. Ha például az éretlen almát vagy körtét meghámozzuk, magházától megszabadítjuk, minden tisztátalanságtól gondosan megmoscuk, megreszeljük, elegendő mennyiségű vízzel föleresztjük, lassanként a gyümölcsnek minden egyéb alkotórésze eltávozik és csak a keményítő marad hátra, épen úgy, mint a buza vagy burgonya keményítő készítésénél, melyet azután vékony papírra rétegezve megszáradhatunk és ezen módon, körülbelül két órai munka után, 50 kiló almából 10 kiló keményítőt nyerhetünk.

De még magát a tökéletesen megromlott, azaz megrothadt gyümölcsöt is felhasználhatjuk, ha azt vagy fák alatt összeszedetjük, vagy a szerint, a mint a télére eltett gyümölcs közül egyik vagy másik elrothad, azt egy fagymentes helyre állított edénybe hányjuk. Ugyanide hányjuk mindazon héjakat és magházrészeket is, melyeket télen át az asztalnál vagy konyhában elhasznált gyümölcsből elválasztunk és azután tavasszal vagy a mikor épen reá érünk, az egész tömeget kézzel jól összegyurjuk, erre egy kevés eső vizet öntünk és az egészet kisajtoljuk. Az ekként nyert folyadékot 2—4 napig állni engedjük, hogy leülepedjék, ekkor leszűrjük, az egész-

hez egy kevés eczet-nyát vagy egy maréknyi borsólisztet teszünk és vagy mérsékelt melegségű szobába vagy nyáron a napra állítjuk, hol az 4—6 hét alatt igen jól használható eczetté válik, mely a rothadásnak legkisebb ízével sem fog birni, mert ez a megsavanyodás után tökéletesen eltűnik.

Eladásra szánt finomabb példányaink előállítását lényegesen meghosszabbíthatjuk azáltal, ha azok szára végét égő pecsétviaszszal beragasztjuk. — De izület is megjavíthatjuk az által, ha nyáron át jazmín (Philadelphus coronarius), bodza, szelencze virágait gyűjtjük, ezeket megszáritjuk, közéjük szagos rezeda virágot keverünk, az egészet a javítandó gyümölesepéldányokkal egy edényben vagy dobozban rétegezzük. 12—20 nap elteltével a gyümölcsöket kivethetjük, melyek ez alatt igen finom zamatot nyernek, épen úgy mintha azzal természetöknél fogva birnának.

A francziák ugyanezen czélt az által érik el, hogy az eltartás végett félretett gyümölesepéldányokba tüvel jó mély szúrásokat tesznek, ekkor azokat néhány perczig oly edénybe állítják, melybe tetzés szerinti szagos kivonat van öntve és ezen eljárást 10—10 napi időközökben 2—3-szor ismételik. — Tudvalevőleg az alma és körte igen hamar és nagyon könnyen magukba szívják mindazon szagot, melylyel érintkeznek és ezen eljárás által a legváltozatosabb zamatú gyümölcsöt lehet elérni.

Minálunk az almát, leszedése után, néhány hétig padláson szokás tartani oly czélből, hogy ott kiizzadja magát, kiszáradjon és ennek folytán tovább álljon: — az amerakiak ezt hibás eljárásnak tartják, azért ők az almát oly sokáig a fán hagyják,*) s a mint ezt átaljában a fagyok megengedik, leszedésük után azonnal zárt edényekbe rétegezik, az egész nyáron át jól kiszáritott homok közé és ezentul azt oly hűsen tartják a mint csak lehetséges. Mert azt hiszik, hogy az alma több héten át szellős helyen tartatván kellemes szagának legnagyobb részét elvesziti és összefonnyad a nélkül, hogy ez által eltarthatóbbá válnék, míg a fáról történt leszedése után azonnal száraz homok közé rétegezett alma tökéletesen ellévén zárva a levegőtől, ennek folytán határozottan tovább eláll, mint a szabad levegőn tartott; megtartja jó szagát tökéletesen úgy, hogy kicsomagoláskor épen oly jó szagu, mint volt az elcsomagoláskor, a belőle kiizzadt nedvességet pedig tökéletesen elnyeli a száraz homok, tehát a nedvesség azokat meg nem ront.

*) Minálunk ezt nem lehetne megtenni, mert hamar lába kelne az almának. Szerk.

hatja. Mire csak annyit jegyezzünk meg, hogy az amerikaiak praktikus emberek!

Az almából, különösen pedig a Masanzky, a Renetek és Török Bálintokból, kitűnő gyümölcskocsonyát készíthetünk, ha azokat meghámozzuk, magházukat kivesszük és szeletekre metélvén, annyi vízzel felöntjük, mennyi azokat betakarja, az egészet pedig lassu tűz mellett mindaddig főzzük, míg a víz elfőtt. Ekkor az egészet szitán keresztül eresztvén, $\frac{1}{4}$ liter léhez $\frac{1}{4}$ kiló tiszta cukrot veszünk és ezt főzés közben szorgalmasan lehabozván, mindaddig főzzük, míg a kocsonya kész.

Igen egészséges pótkávét is készíthetünk almából, ha a jól megtisztított almaszeleteket mindaddig aszaljuk, míg azok porrá nem törhetőek, mely port azután cserép edényekben száraz helyen tartunk és használatkor fele kávéhoz ugyanannyi almaport veszünk. — Sőt a hol az almából sok almabort vagy ecetet készítenek, ott a magjából kitűnő asztali olajat lehet nyerni és ha az ekként nyert törkölyt még egyszer megmelegítjük és újból sajtoljuk, akkor azokból égetni való olajat nyerünk, de a megmaradt törkölyt, mint takarmányt is igen jól értékesíthetjük.

Villási Pdl.

Sajtó és népnevelésügy.

A ki figyelemmel kíséri a népnevelésügy emelkedését, az régóta észrevehette, hogy a napi sajtó a néptanítók és a népnevelés ügyeit nagyon csekély figyelemben részesíti.

Eddig csupán az Egyetértés adott vasárnaponként egy kis rovatot a tanügynek, de itt is jobbára a közép- és felsőbb iskolákkal foglalkoztak.

Már évekkkel ezelőtt pengették, hogy jó lenne a néptanítók számára egy napilapot alapítani, de ez eszme elhangzott és feledésbe ment s a néptanítók és a népnevelés ügye csak a szaklapok szűk keretében találtak ápolást.

Pedig 23 ezren vannak a néptanítók, s egy olcsó napilap nagyot lendítene általuk a népnevelés ügyén.

A nép vezérei a tanítók, jegyzők és papok.

Szándékosan tettük első helyre a néptanítókat, mert ezekkel érintkezik legtöbbször a nép, ezektől nyer infor-

mácziókat a politika és más országos vagy világeseményekről; ezektől kér tanácsot, felvilágosítást bajaiban, szóval a tanító a községnek szellemi vezére, atyja.

És a 23 ezernyi néptanító csupán a kormány által kiadott ingyenlapból, a Néptanítók Lapjából okoskodja ki magának, hogy hol állunk, „miben élünk és mozgunk.“ Mondom, hogy úgy okoskodja ki, mert a dióhéjba szorított országos események rovata sokszor úgy van írva, hogy el nem igazodnék rajta még a híres komáromi politikus csizmadia sem, pedig az okos ember.

Kell tehát, szükséges a néptanítóknak egy napilap, mely őket a haladó kor színvonalán tartsa és az ő ügyeikkel is foglalkozzék.

A népszerű Budapesti Hirlapnak szerkesztősége foglalkozott ez eszmével és elhatározta, hogy ezután a népoktatási ügyekre több gondot fordít, és hetenkint legalább egyszer tanügyi rovatot ad. Folyó évi július elejétől fogva a népnevelésügyi szakirodalomnak legjobb tollú írói fognak a lapban cikkeket közölni.

Ezenkívül a kiadóhivatal úgy intézkedett, hogy a lapba a tanítói hivatalokról szóló pályázati hirdetések féláron vétessenek föl, mint a „Néptanítók Lapja“ hirdetési rovatába.

A Bpesti Hirlapot már is sok tanító járhatja. Meg vagyunk győződve arról, hogy ezután nem csak még többen fogják járni, de az egész ország tanítósa hozzá fog jutni olyformán, hogy a szegényebb állású néptanítók számára a népnevelési ügy előmozdítása céljából a községek fogják megtenni az előfizetést.

Megemlítjük még, hogy a Budapesti Hirlap nem kormánypárti, hanem független elvű napilap, és a néptanítók ügyei iránt gyakran tanusított érdeklődést, midőn benne ilyenemű cikkek megjelentek.

A lap ára egész évre 14 frt és mutatványszámokat ingyen kap minden néptanító, a ki ez ügyben a Bpesti Hirlap kiadóhivatalához fordul.

Czim : „Budapesti Hirlap“ kiadóhivatalának Budapest, IV. ker. kalap-utca 16.

Belső Munkatárs.

Levél a szerkesztőhöz.

„Alapítsunk az elaggott néptanítók számára országos nyugalomházat!”

Ily czim alatt jelent meg a „Tanítóbarát” 6-ik számában egy javaslat Ziegler Géza szerkesztő urtól.

Ezen javaslat minden néptanító keblében visszhangra talál.

Lelkesülünk az eszméért, de lelkesülésünk csakhamar szomorúsággá válik — midőn látjuk, hogy azok, kiknek lelkesülniök kellene velünk — kik kiléphetnének a tettek mezejére, nem nyujtanak kezét, hogy segítsenek rajtunk, a népnevelés munkásain.

Oh szegény kedves kartársaim velem együtt — elaggott öreg napszamosai hazámnak, ha kidültök s elfáradt testetek kimerült s lelketek nyugalom után vágyik — mit várhattok?! Nyugalom helyett nyugtalanságot, küzdelmeitek nehezebb részét, nyugdíjjutalmat, mely büntetésnek is beillenék, kit kellene pedig jobban jutalmazni, mint a néptanítót ki a baza szolgálatában tölti életét.

A néptanítónak csak kötelességei vannak, jutalma nincsen. Hisz ama általa keservesen megfizetett nyugdíjat sem kapja meg egészen, pedig a törvény nyiltan kimondja: „hogy a teljes szolgálat után a tanító 300 frtban mint rendes nyugdíjban részesül.

Istenem! pedig de kesersen exekválják azt a tanítót, ki a befizetéseket pontosan tenni nem képes. — Hol van tehát a roppant összeg? Hol van verejtékünkkel szerzett s befizett nyugdíj alapunk? 84—85 frttal tesznek bennünket nyugalomba?!

Fiatal éveinkben nyomorult fizetésünk miatt nem élvezhetünk jót — agg napjainkban vajjon jó vár-e reánk?!

Vagy arra számítottok, hogy még félre is tegyünk abból a nyomorult fizetésből, a mi meghalni miatta sok ugyan de élni érette kevés?!

Adjatok tehát a családós öreg néptanítóknak érdemes nyugdíjat, a mindenektől elhagyott s elaggott tanítóknak pedig nyugalomházat. Nem kívánunk sokat — nem a másét — csak a magunkét és amit megérdemlünk. Ha tudjátok évenként a különféle kiadásokat emelni — a képviselőválasztásakor a kerteskedésekre ezereket pazarolni vajjon joggal mondjátok-e, hogy e nemes célra nem kerül?!

Ziegler Géza szerkesztő ur igen helyesen gondolkozik — hogy a 48-as rokkant honvédek menedékháza alkalmas volna az elaggott tanítók nyugalomházának.

Mily jótékonytágot követne el ez által az állam. Hány agg tanító-nak könnyiténé meg a megélhetés módját, mert ama csekély nyug-dijból legalább nem kellene lakás miatt árendát fizetni, s nem kel-lene éltöknek még hátra maradt napjait — majd itt majd amott nyugtalanul le élni.

Hogy a különféle kiadásokat, melyek a nyugalomház körül felmerülnének — Ziegler Géza ur ajánlatain kívül még miből le-hetne fedezni — azt — a tek. szerkesztő ur engedelmével máskor mondandom el.)*

Német-Szt.-Miklós, 1886. jun 8.

Magyar Lajos.

I R O D A L O M.

Tolnamegye tanügye. E cím alatt becsátott ki Matavovszky Béla kir. segédtanfelügyelő egy nagy gonddal összeállított munkát, mely világos képet nyújt Tolnamegye tanügyi állapotáról. Különö-sen érdekes e munkában, hogy a tanítók és iskolák bajaival rész-letesen foglalkozik. Szerző nagy barátja az igazságnak, mert kimé-letlen nyíltsággal mutat rá a bajok okozóira s nem mentegeti a föllebvalókat, sőt a tanfelügyelőket sem. A munkából jelen szá-munkban közlünk egy részt, mely a tolnamegyei néptanítók és isko-lák mizeriájával foglalkozik. Így lehet ez még sok megyében. Bár akadnának hozzá hasonló lelkiismeretes tanfelügyelők, kik nap-fényre hoznák minden megyének tanügyi elhanyagoltságát, mert csak így lehetne a közoktatásügyi miniszter figyelmét az elemi népoktatásügyre fordítani, csak így várhatnánk a bajoknak orvos-lását. Az érdekes és csinos nyomdai kiállítású munka ára 1 frt. Megrendelések Beregszászra a szerző nevére címezendők.

A „Magyar Háziasszony“ cím alatt Budapesten megjelenő háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap, mely a magyar gazdaasszonyok orsz. egyesületének hivatalos közlönye, Csiszér-Ugróczi Ida asszony felelős szer-kesztő vezetése mellett igen hasznos közlönye a gazdaasszonyoknak. Tartalma változatos, tanulságos és érdekes. Előfizetési ára egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, egy hónapra 50 kr. Előfizethetni legcélszerűbben postautalvány által, czimezve a „Magyar Háziasszony“ kiadóhivatalához Bu-dapesten, Váci körut 20. — Mutatványszámok ingyen küldetnek mindazoknak, kik a kiadóhivatalhoz ezekért — legcélszerűbben levelező lappal — fordulnak.

*) Mindenesetre köszönettel fogadjuk. Szerk.

M I U J S Á G ?

Igen tisztelt előfizetőink közül tisztelettel kérjük azokat, a kik a jövő félévre még nem küldték be az előfizetési díjat, hogy ügyünk érdekében ne sajnálják ezt megtenni. Lapunk kiadása annyi költséggel jár, hogy a csekély előfizetési díj mind felmegy reá. De mi ezt akarjuk is, mert azzal a szándékkal indítottuk meg lapunkat, hogy minden pénzt ráfordítunk a mi előfizetések útján bejön. Anyagi kárral azonban nem akarunk küzdeni. Lapunk olvasói mint a tanítóóság értelmesebb része, ezt nem is kívánják, miért is tisztelettel kérjük sziveskedjenek közös ügyünk emelésének érdekében azt a csekély 1 frt előfizetési díjat a jövő félévre beküldeni.

Hazafias üdvözléssel a „**Tanítóbarát**“ szerkesztősége.

Jelen számunkhoz zenemelléklet van csatolva.

Dr. Kuncz Adolf csornai prépost a győrmegyei Szőgye község szegény néptanítójának évi 100 frt, segítséget ajándékozott. Vivát!

Rehabilitált tanító. Szombathelyi Sándor váci kántortanító irányában Tokodi István azt a hirt terjesztette, hogy a gyermekeket az iskolában brutális módon üti veri, egy gyermeket már halálra vert, továbbá a templomban botrányosan viseli magát stb. Ezen hírek következtében a derék néptanító a váciak elítéltetésének volt kitéve. Hogy jó hírnevét helyreállítsa följelentést tett Tokodi István ellen a pestvidéki kir. törvényszéknél rágalmazás miatt. A tárgyalás folyamán bebizonyult a hírek alaptalansága s Tokodi Istvánt a törvényszék 2 havi fogságra ítélte. Kedves egészségére kívánjuk neki.

Nyugalomba vonuló tanfelügyelő. Magán uton értesülünk arról hogy id. Kolossváry Miklós, fehérmegyei kir. tanfelügyelő a nyugdíjaztatása iránt való kérvényét beadta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez, a ki a kérvényt el is fogadta. — A tanfelügyelő utódjául értesülésünk szerint — Festetich Benő grófot fogják kinevezni. Nincs okunk a gróf képességét kétségbevonni, de azt hisszük, hogy a miniszter ur sokkal helyesebben cselekszik. ha valami érdemes fehérmegyei néptanítóval tölti be az állást. — Még nem feledtük el azon ígérteit, hogy amennyire lehet a tanítók közül szemeli ki a tanfelügyelőket, mert maga is belátja, hogy ezen állásra csakis néptanítókat kell alkalmazni. Úgy látszik a miniszter ur megelégszik azzal, hogy ígért, de vajjon megelégszünk-e mi is ennyivel?

Követésre méltó. Jásztrokszálláson jun. 6-án lakodalom volt. Hevesi József kartársunk egy lelkes toasztban azt indítványozta, hogy az Erd. Magy. közművelődési egyesület részére gyűjtést kellene rendezni. Az indítvány nagy éljenzéssel fogadtatott és dr. Márkus József 100 frt aláírásával kezdte meg a gyűjtést. A jókedvű vendégek között egyetlen egy sem volt a ki kisebb-nagyobb összeget ne áldozott volna a haza oltárára.

Tanítói fizetések a szomszédban, 20 éves szolgálat után az elemi iskolai tanítók Bécsben 1290. Prágában 1217. Grácban 1170, Linzben 1110, Salzburgban 1040, Brünben 960. Klagenfurtban 700—840 frt fizetésben részesülnek. Mikor jutunk mi ennyire? Nálunk még azt a csekély fizetést is nehezen adják. Az ország szegény, a miniszterek spórolnak s a néptanítóknak felkópik az álluk.

Mozgalom a népiskolai tankönyvek ellen. A fővárosi elemi iskolában használt tankönyvek ellen a terézvárosi iskolaszék mozgalmat indított. Felszólította ugyanis a kerületi tanítótestületeket, hogy a tankönyvekre vonatkozó észrevételeiket vele írásban közöljék. A könyvek átalakítása a jövő tanévben meg is történik.

A tekintetes iskolaszéknek egyik nagytekintélyű gatyás tagja a baranya-megyei Ocsárd községben tartott iskolai vizsgálaton elmaradhatatlanul dolognak tartotta megjelenni. S hogy egyéniségének belső részeit is összhangba hozza ünnepélyes külsejével, jól beszédett előbb az Áron zsidónál. Mikor aztán elég ünnepélyes színen látta a világot elment az iskolai vizsgálaton egybegyűlt diszes vendégsereget diszíteni becses személyével. Azonban ő tekintetességét nem vették figyelembe, a min önbecsézete rendkívül felháborodott, „Hadd tudják meg hát mit tud Vlaka Mihály? — gondolá magában s beleordított az ünnepélyes csendbe, hogy „Mommeg nékem unokám Lajcsi, hányat tojományozik az pityer?“ E nagyfontosságú kérdés feléje is fordítá az összes hallgatóság figyelmét, s ő tekintetessége befolyását csak a jelenlevő tanfelügyelő tudta korlátozni, a mennyiben megmondta neki, hogy „itt sem a király sem Vlaka Mihály nem beszélhet, csak a tanító és a gyermekek“. Ezen aztán Vlaka Mihály nagyon elszomorodott és nagy szomorúságában felült a hátulso padnak tetejére és ott álomra hajtá tekintetes fejét. Azonban (homályos titok!) a tudomány vagy az ivomány volt-e oly nehéz a fejében, tekintetes Vlaka Mihály uram a jelenlevők nagy derűtségére lefordult a magas padról, és nehéz fejével úgy zuhant alá, hogy csaknem agyonrugta a komaasszonyát. Kivezették ekkor

a derék iskolaszéki tagot, és végig nyújtóztatták a nagy diófa alatt. De mintha a sors elfene esküdött volna, a tanító récéi mind köréje gyűltek es vadászatot tartának az arczára szálló legyekre. Tekintetes Vlaka Mihály uram káromkodva tápáskodott föl a helyéről, és szidva papot, tanítót és tanfelügyelőt haza tántorgott, a hol aztán kipihenhetette az iskolai vizsgálat fáradalmaival.

Kis János vas megye Saár községében működő derék hivünk reménykedve várta legszebb tehenének borjazását. Meg is történt ez a napokban, de nagy keserűségére, mert a borju csak 3 lábbal jött a világra. „Istenem, istenem!” — kiáltott nagy búsan, — hát még te is megrövidited a szegény tanító jövedelmét! — És miként meg van írva, hogy a szivből jött keserűség felhat az egekbe, még aznap vetődött arra egy kocza-Barnum, a ki a három lábu borjut harmincz pengőforintért megvette, de miként mondá: többet is adott volna érte ha csak két lába lett volna a borjunak. Most meg azon sajnálkozik Kis János barátunk, hogy mért nem rövidítette meg az Isten még egy borjulábbal.

A vasvármegyel egyesületi élet nagy bomlásnak indult. Nem tartanak össze. A nagygyűlésen, csupán 50 jelentek meg.

Hasznos tudnivalók.

Folyékony enyv.

Mindenféle, u. m. fa, üveg, porcellán, gyöngyház, stb. anyagokból készült tárgyak összeragasztására igen alkalmas enyvot nyerünk, ha 3 rész finom enyvot darabokra törünk s 8 rész vizet öntve reá, egy pár óráig áztatjuk. Azután félrész sósavat s 3 negyedrészt cinkvitriolt vegyítünk az oldatba s az egészet 10—12 óráig 60 foknyi meleg hatásának tesszük ki.

Ragacs, fa- és ércrészek összeragasztására.

E célra enyvot olvasztunk fel forró vízben. Ezen oldatnak egészen hignak kell lennie. E forró és folyékony enyvbe aztán folytonos kavarással mellett finom szitán átszitált fahamut vegyítünk mindaddig, míg az egész oly sűrűvé lesz, mint pl. a copalfénymáz. E ragacsot meleg állapotban alkalmazzuk oly formán, hogy vele az összeragasztandó lapokat megkenjük s egymásra szorítjuk. A ragacs megszáradása után az összeragasztott lapok állandóan egymáshoz tapadnak.

Tartós enyv.

I.

Miután a közönséges enyvot felferraltuk, abba nagyon finomra tört krétaport keverünk. Az így készített enyv rendkívülien tartós.

II.

Köztudomásu dolog, hogy ha az enyvezett fatárgyak rendkívüli száraz helyen tartatnak, vagy a nap vagy a kályha melegének vannak kitéve, az enyv minden nedvét elveszítvén, a fáról leválik. E kellemetlenségnek úgy vehetjük elejét, hogy az enyvbe chlorcalciumot vegyítünk. A chlorcalcium t. i. nem engedi, hogy az enyv végképen kiszáradjon, miért is az így készített enyv nemcsak a melegnek, rendkívüli szárazságnak, légvonatnak áll ellent, hanem egyuttal az üvegen, fémeken stbin is tart.

Egyetemes ragacs.

Nagy rész alabastrom föszt és 1 rész finom porrátört gummiarabicum-ot hidegen telített borax oldattal sűrű csirizzé kavaruunk. Az így nyert anyag felülmulhatlan ragacsot szolgáltat, kő-, üvegcsont-, szaru-, porcellán- és farészek összeragasztására. E ragacs, 24—30 óra alatt márványkeménységüvé válik.

Csont- vagy szarurészek

összeragasztására egyenlő részekben enyhe tűz mellett mastixot és lenmagolajat olvasztunk fel s az így nyert félig folyékony anyagot, az illető részekre kenve, ragasztásra használjuk.

T Á R S A L G Ó.**Kérdések.**

13. Mely kartárs ur tudna nekem arról értesítést adni, hogy valljon a kath. kántortanítók, ha katholikus egyházkerületi gyűlésbe mennek — köteles e a község fuvarát és napidíjt adni. Van-e erről valami felsőbb rendelet?

Én ugyan is Hont megye kőkeszi községben voltam — hol őszi és tavaszi gyűlésbe 4 órányi távolságra négyszer elmentem az esperes meghívására.

A községtől illetőleg községektől se fuvarát se napidíjat nem kaptam.

Midőn evégett több rendbéli mintegy 150 frt. tanítói és kántori hátralékaimmal együtt panaszt emeltem, — az illető szolgabíró azt mondotta, hogy fuvar és napidíj csakis a vallás különbség nél-

küli megyei gyűlésbe való menetre köteleztetik a község fuvart és napidíjt adni.

E szerint tehát 4 frt. napidíj — és 6 frt. fuvardíj követelésemtől elültettem.

Csiffári Sándor
kántortanító

14. Kötelezhető-e arra a tanító, hogy a szünidőben is tanítson, ha a tanévben az iskolát javították, s ezáltal a tanítás hosszabb időn át akadályoztatott?

Muravölgyi.

F e l e l e t e k.

A 11-ik számú kérdésre.

Ugyan ki vehetné rossz néven egy tanítótól, ha félre rakja forintjait és országgá megy tanulmányozni? — Csak rajta kedves öcsém, hajtsa végre nemes szándékát s hasznosítsa szerzett ismereteit, tapasztalatait itthon! Higyje meg, ezért saját kartársai fogják önt megdicsérni! Hanem sorai közt van egy „o k“, melyre okom van megjegyezni, hogy 50—60 frt jóformán kevés lesz ország o k ba való utazásra, hogy az o k népeinek szokásait megismerje s hogy több iskolát meglátogasson!

B. Gy.

A 12-ik számú kérdésre.

Kényes dolog biz az, valamelyik nemzetiségűnek anyanyelvét a másik kedvéért ignorálni. De mivel a tanító egy tanteremben 2—3 féle anyanyelven sikeresen nem képes tanítani; legjobb az illető felsőbb hatóságra bizni azon kérdés eldöntését: vajjon melyik nyelv legyen a rendes t a n n y e l v? (Ezért az ékes szóért tessék az én hátam helyett, a másét ütni! Egyébiránt törekedni kell arra, hogy hát „azért se“ legyen igaza, se a németnek, sem a horvátnak, hanem — a hazát adó magyarnak!

B. Gy.

A lapban előforduló idegen szavak jelentése.

(A már egyszer előfordult szavak nem magyaráztatnak meg).

Humánus, lat. = emberséges, emberszerető.

Minimum, lat. = legkisebb, legkevesebb.

Mizéria, lat. = nyomoruság.

Ignorál, lat. = nem akar tudni (vmiről), fel sem vesz (valamit).

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*

Nyomatott Gross Gusztáv és társánál Győrött 1886.

Melléklet a „TANITÓBARÁT” 7-ik számához.

ELŐJÁTÉK

ORGONÁRA.

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music is in common time (C). The upper staff begins with a series of eighth notes, while the lower staff features a more complex rhythmic pattern with some notes beamed together. A *Rec.* marking is placed below the first measure of the lower staff.

The second system of musical notation continues the piece. It features two staves in treble and bass clefs. The upper staff has a melodic line with some rests, while the lower staff provides a harmonic accompaniment. A *Rec.* marking is placed below the first measure of the lower staff.

The third system of musical notation shows further development of the piece. The upper staff continues its melodic line, and the lower staff has a more active accompaniment. The *Rec.* marking is absent in this system.

The fourth system of musical notation continues the composition. The upper staff has a melodic line with some rests, and the lower staff has a more active accompaniment. A *Rec.* marking is placed below the first measure of the lower staff.

The fifth system of musical notation continues the piece. The upper staff has a melodic line with some rests, and the lower staff has a more active accompaniment. The *Rec.* marking is absent in this system.

The sixth system of musical notation concludes the piece. The upper staff has a melodic line with some rests, and the lower staff has a more active accompaniment. The *Rec.* marking is absent in this system.